

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben naznoz nordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, szeptember 2.

A taposó malom.

Személyenkint különösen nagyrabecsülheljük az egyes honatyákat. Derék uri emberek azok, bár vajmi kevés közöttük a nép képének viselője.

Sok a gavallér ember köztük. Ezek még a legderekabbak. Mert ezek nem akarnak gazdagodni, de az ország dolgát úgy tekintik, mint a vadászkirándulásokat úgy ős idején. Sokkal többen vannak ottan azok közül, akik a honatyai mandátumot csak belépő jegynek tekintik különböző nyereszkesedő vállalatokhoz, természetesen nem azért, hogy ott veszítsenek, inkább az okból, hogy minél többet nyerjenek.

És ez az oka, hogy a parlamentnek semmi tekintélye sincs az ország előtt.

Csodálatos fordulat ez ama rajongásig tulzott tisztelet után, melylyel nemzetünk a népképviselőket körülvette. A parlamentarizmus lejárt magát, mint a szédelgő bankok s szélhámos ügynökségek. Nincs hitele, mint ama mandátumoknak sincs, melyeket pénzzel vagy erőszakoskodással esentek, loptak a választóktól.

Azonban annál sajnálatosabb az a jelenség, hogy a nemzet egy nagy része már azokban sem bizik, akik minden nyereszkesedés kizárásával csupán meggyőződésüknek, elveiknek érvényesítését tűzték ki feladatukul.

Az általános korrupció közepette vannak kivételek, de a közönség már nem mondja, hogy a kivétel megerősíti a szabályt; hanem azt állítja, hogy ezek a kivételek csak azért kivételek, mert ügyesebbek magán érdekeik érvényesítésében, semhogy a nagy közönség ezeket felfedezhetné, vagy mert vannak a kedvező alkalomra.

Sajnos ez a jelenség közéletünknek amugy is elposványodott felszínén. Milyen lehet az még a mélyén, ahová csak a beavatott szem és a hivatalos titok képes behatolni. A Miklós-, Pulszky-ügy, a Haas-Deutsch-ék üzelmei csak halvány képét adhatják azoknak a sokféle praktikáknak, amelyek a kulisszák mögött folynak le.

És ily körülmények között ennek a parlamentnek, népképviselőnek csúfolt taposó malomnak azt adják irányeszméül félhivatalos részről, hogy meghagyják tagjait, ha hallgatnak, ellenben szétrobbantják az egészet minden pereputtyostul, mihelyt beszélni mer. A kormány husos fazékaiból merítő sajtó ugyanis kiadta a jelszót, hogy fölösztatják az országgyűlést, mihelyt az ellenzék nagyobb vitát kezd; de bevárják az utolsó ülészek lepergését, ha az ellenzék »jól viseli magát...«

Nem szólunk arról, hogy ez rút játék volna a legalkotmányosabb fejedelem tekintélyével — hiszen ez már nem is új

ság Magyarországon; — csak arra utalunk, hogy az országot így becsapni nem lehet többé, se kormánynak, se ellenzéknek.

Véghetetlen cinizmus kell hozzá, hogy ilyesmit félhivatalosan ki merik nyomtatni; ez azonban mind semmi ahhoz a megvetéshez képest, mely ebben a nyilvánosan üzött csere-berében a nemzet választói iránt nyilvánul.

Avagy már csakugyan odáig jutottunk volna? Nem hisszük. Ne is higgyen senki benne.

A magyar nép zömében még romlatlanul él a hit alkotmányos szabadsága iránt: választóink többsége még mindig elég merész hinni a közélet önzetlenségében. Bizton reméljük és hisszük, hogy ettől a hitétől nem fog eltántorodni.

Éppen azért el is várjuk a választóktól, hogy a népképviselőt ily borzalmas lealacsonyítását nem fogják szó nélkül hagyni és abból az országos taposó malomból még egyszer s rövid idő múlva föl fog támadni az igaz s önzetlen hazafiság szószóloinak raja, mely félretéve minden önérdeket egyes-egyedül a nemzet igazát s javát fogja ott a parlamentben szorgalmas méh gyanánt összehordani.

Ezért van az, hogy a nemzet soha sem tekintett oly várakozással e parlament munkálkodása elé, mint mostan.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

FINALE.

(Regény töredék.)

— Irta: PÁSZTOR JÓZSEF. —

És ön szépséges asszonyom meghallgat engem, mosolyog a vádakra, a miket szép szemibe mondok? Bucusu ez öntől s lelkemből egy reflex; egy szines felhő foszlány, mely ott dereng az ön lelkén és hiába tagadja, én tudom! És e lélek atomszámu vágyainak egyik becsesbikét, talán a legértékesebbjét képezi majdan ön előtt. Felkaczag? . . .

Igen asszonyom ön még sirni is fog, zokogó fájdalommal hívja elő emlékeiből az elűzött való képzetét s becézni szeretni, fogja a képet, mint sok hiu csillogás után a természetes idyllt.

Csodálkozik talán, hogy én az eszményi embere, a ki mindent egy tulvilági légkörben vél látni, mint egy színvak: hiányos érzéssel, pusztán optimista megfigyeléssel, én a rózsaszín, de bizonytalan légkörön keresztül is elég való megfigyeléssel láttam meg az igazságot s ilyen merészen komoly, hideg szavakkal zárom le szerelmem koporsóját: Nem, nem szeretem önt tovább, nem mámorit el légköre; szemei előtt nyugodtan megállok! Miért? . . . Ez lehetetlen! — gondolja ön ki ösmeri önbecsét s büszke önbizalommal, biztos kétkedéssel veti réám szeméinek fényét. Pedig az ön lényét be-

vonó patina, mely az üde természetes báját látszott kisugározni lepattant előttem s akaratlannul is megismertem lelkének mechanizmusát. . .

Én is azon sokak által szerencsésnek hitt s mégis szerencsétlen — bolygók egyike voltam a ki az ön hangulat változatainak egyik symptomája alkalmával — vonzkörébe jutottam. Sajnos? Az én bolondos szívem nem olyan anyagból van gyurva, hogy az önéhez hasonló mileu-ben hevesebben ne dobbanjon, kiváltkép akkor, midőn én az ön idealizmusa, egyéni kiválóságában annyi érdekességet; egy külön felípust, egy individuális lélekvilágot véltem felfedezni. Azt is hittem, hogy szenved. Ez a látszólagos martírság teljesen elvakított: mint egy ártatlan virágot láttam önt a perzselő nap-sugárban s én mint lekötözött hős képzeltem magamat, ki arra van teremtve: megmenteni őt, árnyas üdítő helyre vinni a hervadozó szenvedő virágot s ön olyan szépen, olyan fájoan tudott sirni, hiszen szüksége volt erre, hogy egy újabb szépségének eleget tehesen: hogy megnyerjen játékszerül egy szívet. Egy ilyen kvalitás is kellett az ön ezernyi változatu szépségének, abba a színpompázó koszoruba, mit hiu szépsége köré font a hódolók tömege közül, kellett egy mesterkéletlen, természetes egyszerű vadvirág is. Alkalmat adott számtalanszor — apró kedveskedéseivel: kaczerkodásával, tiszta szerelmet sóvárogni látszó: szeretkezési vágytól égő tekintetével, — hogy azt higgyem, mit józan látással hinnem nem lett volna szabad. Nem kerestem én, hogy mikép, hogy miért?

Hiszen a szerelmes fő nem elmélkedhetik. Nem gondoltam semmivel; nem törődtem egyéniséggel, közvetlen, egyszerű, minden árnyalat-tól, imitált változatoktól ment érzéseimmel, nem gondoltam meg; hiszen ez egy világi, egy modern nő, ki becsületes a látszatig, de okos és józan felette mindenben. De hát gondolkodhattam-e ezen; analizálhattam-e az ön lélekvilágát, mikor azt sem tudom, mikor fogamzott meg az érzés lelkemben, talán mikor megláttam, talán akkor, mikor még nem is láttam?

Ez is lehet! Talán valamelyik álomképem alkotta meg előttem az ideált s az ön testében láttam azt megszemélyesítve, hiszen annyi szépséget, annyi báját, ártatlanságot látszott kisugározni lényem! Szegény vadvirág, örült a talaj-változásnak, az új atmoszféra elkábitotta, az ismeretlen csodás fény elvakította; pedig csalfa harmatsepp öntözte talaját s mikor már teljes pompájában nyíllott — piszkos sár verte le himporát, a lidércztűz eltűnt, a légkör fertőzött lett! . . .

De ön már nem mosolyog asszonyom, komolyan figyel szavaimra, csak nevéssen, mesém még nem ért a végére! Kendőjével babrál; közönyt erőltet arcára s azt mondja: »Nos, folytassa.« Tehát folytatom. Most már haragszik; hiuságát sértettem meg. Ez is fájt seb, de van ennél még sokkal fájtóbb is, mert hiszen arra százféle gyógyírt lehet. Majd megtudja még, talán nagyon is hamar: Valamit dühös félelemmel fog még keresni, remegve, hogy elveszti, hogy meg nem leli sohasem . . .

Keresztény is, zsidó is.

Lapunk tegnapi számában egy érdekes jogi esetként van tárgyalva, hogy *Held János* nevű morvaországi születésű és illetőségű nagyváradi házalót a *kath. vallásból* a törvényes alakszerűségek mellett *Kecskeméti Lipót* főrabbi az izraelita vallásra átvette.

Az eset kapcsán fel van állítva azon tétel, hogy a *szóban forgó egyén Magyarországon vallását mindaddig el nem hagyhatja, míg magát nálunk nem honosíttatja*. Ezen tétel a magyar polgári törvények értelmében téves. Az 1895. XLII. t.-cz. szerint bevett izraelita vallás és követőire az 1895. XLIII. t.-cz. 22. §-a által az 1868. LIII. t.-cz. 1—8 §§., mint bevett vallásra kiterjesztettek. Ámde a vallás változtatást szabályozó ezen 1—8. §§-ban sehol sincs szó arról, hogy a vallásváltatásnál a lelkész az illető egyén állampolgári hovatartozandóságát vizsgálni tartoznék, vagy hogy a magyar polgári törvények előtt az állampolgárság kérdése Magyarországon a vallásváltatás érvényére befolyással volna.

Amiből következik, hogyha *Held János* saját volt egyházközsége lelkésze előtt tette meg a törvényszerű alakításokat az egyházpolitikai törvények után, *tehát jelenleg a magyar állami törvények értelmében Magyarországon az izraelita vallásra való áttérése érvényes* és törvényes s így *Kecskeméti Lipót* főrabbi jogosan járt el.

Az már más kérdés, hogy hazájában *Held János* vallásváltatása érvényes-e; éppen úgy, mint az egyházpolitikai törvények előtt a külföldön zsidóvá lett magyarországi keresztény vallásváltatása érvénytelen volt s e tekintetben mellékes volt az a kérdés: miképpen jutott a magyarországi keresztény »in frandem legis« (»a törvény kijátszása mellett«) külföldön a zsidó vallásra.

Katholikus laphoz méltó igazságszeretetünk s tárgyilagosságunkból kifolyólag közöljük e tájékoztató fejtegetést, mely egy izraelita főrabbi álláspontját igazolja.

Egy rendőrtisztviselő újabb vád alá helyezése.

Nemrég megemlékeztünk a rendőrségnél előfordult botrányos dolgokról, a melyek városzerte közzsájon forogtak s melyeket részint hivatalos adatok alapján, részint a közönség köréből, megbízható értesülések után közöltünk.

Hogy az általunk közölt adatok nem egyszerű mende-mondák voltak, bizonyítja elég világosan az alábbi eset is, mely illusztrálja a rendőrségnél uralkodó állapotokat.

Özveggy *Mogyoróssy Jánosné* panaszt emelt a törvényszéknél, hogy *József* nevű fiát lopás gyanujáért *Lőrinczy Gyula* rendőrbiztos gyümölcslopással vádolta. A vád nem bizonyult valónak s az alól *Mogyoróssy Józsefet* felmentették.

Két tanu azonban azt igazolta, hogy látta, miként *Lőrinczy* biztos a gyümölcslopással gyanúsított fiut annyira megverte, hogy beteg lett utána.

Ezért a kir. törvényszék *Lőrinczyt* vád alá helyezte s erről *Beöthy László* főispánt, mint Nagyvárad város közigazgatási bizottságának elnökét értesítette.

Lőrinczy Gyula rendőrbiztos különben egy más ügyben már előzőleg vád alá helyezte a törvényszék és pedig hatósági hatalommal való visszaélés és súlyos testi sértés miatt. Egy *Mészáros* nevű bihar-püspökii gazdaember panaszolta be *Lőrinczyt*, a kit a rendőrbiztos állítólag annyira megvert, hogy az illető meg-süketült.

Biharmegye és Nagyvárad közegészségügye.

Járványos betegségek a megyében.

Dr. Popovits György, Biharmegye főorvosa betervezte augusztus 15-től 31-ig terjedő jelentését a megyében előfordult járványos betegségekről. A jelentés adataiból örvendetesen látjuk, hogy a járványos betegségek a minimumra szállottak alá. Alig volt újabb megbetegülés a fél hónap alatt s mindössze 4 gyermek halt el járványos betegségben.

A *vérhas* csupán Derecskén fordult elő 5 esetben, 2 halálzással.

A *hökhurut* egy új esettel sem lépett fel s *Kiskereki* községben megszűnt a járvány. A megyében 45 régebbi beteg van ápolás alatt; mind javulóban.

A *vörheny* Konyáron két új esettel fordult elő, ezek közül 1 meghalt; *Szent-Lázáron* megszűnt a járvány. A régebbi megbetegültek közül még kettő van, de ezek is lábadoznak.

A *difteritisz* a gyermekek réme, szintén csak pár betegedéssel szerepel a jelentésben. A fél hónap alatt *Esztárban* 1, *Hegyköz-Kovácsiban* 2 gyermek betegedett meg. Konyáron a két régebbi betegült közül 1 meghalt; jelenleg a megyében 3 beteg van.

A *kanyaró* csupán Széplakon van még, két régi megbetegüléssel.

Nagyvárad egészségügye augusztus hóban.

Nagyvárad város közegészségügye az elmúlt augusztus hóban elég jó, sőt kedvező volt, amennyiben a születések száma felülmulta a halálozásokét s a ragályos betegségek is majdnem teljesen megszűntek.

Vörheny egyetlen esetben sem fordul elő. A *difteritisz* 3 esetben lépett fel s egy halálozást okozott.

Feltűnően sok volt a *bélhurut*, a mi a nagy forróság következtében fordult elő; *bélhurutban* 42 egyén halt el. Tavaly ugyanez időben 45 halt el *bélhurutban*.

A hónap alatt élve született Nagyváradon 134 gyermek; 68 fiu, 66 nő. Meghalt 123 egyén; 66 fi, 57 nő. Leszámítva az elhaltakból a 26 idegent, a szaporodás 37.

Elhalt városrészek szerint: *Ujvároson* 27, *Olasziban* 35, *Katonavároson* 34, a kórházakban 27.

Öt éven aluli gyermek 63 halt el, tehát majdnem 50 százaléka az összes elhaltaknak.

Szegény beteg 183 gyógykezeltetett a város számlájára.

Nagyvárad a közegészségügyi kongresszuson.

A millennium alkalmából Budapestre összehívott kongresszusok egyik legkiválóbb nagy gyűlés lesz szeptember 12—14-én a közegészségügyi kongresszus, melyen nagyfontosságú kérdések kerülnek megvitatásra. A kongresszusra Nagyvárad városát is meghívták. *Dr. Baróthy Ákos* városi hegyettes főorvos beadványt intézett a városhoz, a melyben javasolja, hogy Nagyvárad város képviselőjében őt és *dr. Berkovits Miklós* kerületi orvost küldje ki a város a kongresszusra.

Fejét csóválja, nem ért engem? annál jobb! Én ismerem önt s nem vagyok következtelen beszédemben, — bár elébb ismertem volna meg! Mikor önhöz közeledtem, a nőieség eszménye volt ön előttem, önben becsültem — az ön ragyogó nimbusában — nemét! Miért kellett blazirtá lennem a legszebb szép előtt? ... Most, hogy kiismertem, megismertem önrel a pessimizmust, a rideg kételkedést s elvesztettem becsületemet, a becsületet, érti asszonyom, nem fél tőlem, nem? ... Mosolyog, pedig reszketnie kellene ...

Mikor az a másik betette a lábát az ön körébe; jobban mondva elfoglalta a nekem szánt hivatalt, de melyre nem lehettem érdemes, mert nem volt meg még akkor a kvalifikációm — féltékenykedni kezdtem — ez természetes. A féltékeny ember már gondolkodik, képzel sokszor, sokkal többet a valóságnál, a dolgok legcsekélyebb változatából, következtetéseket von le. Én is gondolkodtam; összehasonlításokat tettem. Lassanként világosodni kezdett előttem a látóhatár. A ragyogó keret, az ön szépséges angyali testét, sivar ijesztő köd fátyolozta be, a mint az első igaz fény-sugárt láttam átvezikázni lelkén; dermesztő hideg pusztának egy idegen kietlen világnak láttam az ön lélekvilágát, a hol az én *Flórá*m elfonnyad, elhal; láttam, hogy az üde látszatu csillogás csak foszforeszkáló fény, melyet elnyel az első halvány hajnali derengés, hogy az egész poetikusan vonzó kép, festett dekorum: a hátérben ott vibrált gunyosan előttem a csalfaság durva mechanismusa. Ekkor lassanként az igaz fény egy-egy fokozatával sajgó fájdalommal mult el lelkemről a szerelem, a féltékeny-

ség; szerelmem elszállt az ön eszményével, féltékenységemet elnyomta világos lélektani következtetésem: annak a másiknak sem nyújt többet mint a mennyit én elvehettem volna s ha igen — akkor sem adhatja azt neki, sem a mit az én eszményi képzelmem a tiszta szerelem fogalmáról megalkotott: nem, mert ön modern, okos asszony s először józan s csak aztán szerelmes! ...

Érzem, hogy ez nem is csalódás, mert egyben csalódtam volna mikor egy génust ösmertem fel önben; inkább összeütközése a lét-fentartás által konventionált érdek és a szociális kordonokat nem ismerő érzelemnek. Mondhatni kijózanodásnak; kijózanodás egy szép édesen fájó szerelmi mámortól, melyből csak néhány kedves reminiszcenzia marad meg emlékek: néhány akkord a bájos hangegyvelegből, néhány fuvalom a szép nyári estéről, egy két fény csillanás talán az ön szép szeméből, a holdsugárból, vagy a csobogó folyó csillámló tükréről — ezek azok a miket az értékek — akaratunkon kívül is — megőriznek, a hangulatok felújítanak.

Mindezek az eszményhez fűződnek; az eszmény pedig eltűnt előttem a nő, a nagyvilági mesterkéltségű nő áll; a hus és vérből álló nő, kinek semmi köze az én eszményemhez; kiroi egy hideg esztetikus műbíráló elismerésével kell megvallanom, hogy szép, fenséges szép mint egy milói *Vénus*, de ép oly hideg s érkeim előtt ép oly léleknélküli ... Az én szeretett ideálom elrepült angyal szárnyakon, mint illó harmatcseppe egy harangvirág kelyhéből, az első igaz ébresztő napsugár csillanásakor ... Fenn, fenn lebeg előttem egy szent sérthetet-

len helyen ott hol a sferák zenéje szól, hol az örök azur villogása mosolyg, hol a legnagyobb vétek egy angyali! ...

Mondhatom: most már én is rossz vagyok! Nem fél tőlem asszonyom? Merően bámul reám, szemében felragyog valami! Könny? Mosolyt erőltet ajakára! Igen asszonyom, én is rossz vagyok; az a szerelmes szép álomkép elvitte az én becsületemet is, hiszen minek is az itt lent a bűnös sárteknén: ha van — nem hiszik el, hogy van, ha nincs, akkor legrosszabb esetben ugyanezt hiszik, hogy nincs, de igen sok esetben el hiszik, hogy van. Ugy-e bár szép axioma? ... De ön már nem néz szemembe, elfordítja fejét tőlem, kendőjével eltakarja arcát! ...

Asszonyom én elvégeztem. A mit elmondtam önnek azzal tartoztam büszkeségemnek s önre csak az esetben nézhetnék haraggal, ha ezt az érzésemet nem becsülné meg jobban a másiknál a mit oly könnyen eldobott ... Miért rázkódik meg? Tehát jobban ismertem volna mint gondoltam? Dacozom néz reám könnyes szemével. Az én arcom egyformán hideg, komoly marad, — nézhet bármily bűbájjal. A kiábrándítás nehéz proccszusát magam végeztem önön magamon s így a recidiva ellen kellően vértézve vagyok. Csak azt akarom még, hogy a másík ne legyőzöttnek tekintsen, — mert ez esetben büszkeségem evolutiója káros lehet! — Akarom, hogy csak egy ex collégát lásson bennem, ki önként lemondott hivataláról, mert akkor még nem volt kvalifikálva az ön jelleméhez méltóan. Ez egyedüli megérdemelt kérésem, ha másért nem azért a tiszteletért, a melyben önt a társadalmi

Földművelés és a nagy tőke.

A valódi magyar embert arról lehet megismerni, hogy bármelyik politikai párthoz tartozzék is, de hazája iránti szeretetében egyik sem áll hátrább a másiknál, csupán vérmérsékletük szerint bírálható el köztük a különbség; mert a higgadtabb vérű megelégszik a mérsékelt haladással, míg a másik, a rohamos haladást óhajtáná.

A mezőgazdasági téren is olyan formán állunk, hogy ma már akarva, nem akarva, a nehéz körülmények előtérbe tolják s mindenki maga előtt látja a mezőgazdasági téren feltornyosult temérdek bajokat, melyek zsidbasztólag hatnak ipar- és kereskedelmünkre s így érzékeny sulylyal nehezedik egész közéletünkre, mely kizavarja nyugalomunkból azokat is, kik csak környezetük előtt szokták nézeteiket elmondani s ma kénytelenek a nyilvános térre lépni.

A zürzavaros bajok orvoslásához igen sokan hozzá szólnak és nem lehet megvonni senkitől a jó szándékot, de mindenki saját nézete s meggyőződése szerint véli a feltornyosult bajokon segíteni vagy azokat részben orvosolhatni.

Egyben örvendetes jelét látjuk ezen gazdasági bajoknak felmerülésével azt, hogy nagybirtokosaink és szakembereink is kezdenek a baj orvoslási módzataihoz véleményükkel járulni s így lassanként az elposványosodott közömbös-ségből kiemelik mezőgazdasági elhanyagoltságunkat s majd tekintélyes nagybirtokosaink is kilépnek a tétlenségből s akkor közös válveve még talán lehetséges fog lenni megmenteni azt, a mit a rohamos haladó ár el nem seprött, — de evvel ugyancsak sietni kellene, nehogy a mentők csak a hullák összeszedésére érkezzenek.

Egyik tekintélyes nagybirtokosunk s jeles gazdánk, már több ízben adott kifejezést jelen bajaink közti nézetének és egyéniségét ismerve teljes megnyugvással lehetünk arra nézve, ha minden földbirtokos képviselő oly meleg érdeklődéssel viseltetnék mezőgazdasági fejlődésünk iránt, mint ő, — bizonyosan kevesebb okunk volna ma feljajdulni a megsokasodott bajok miatt.

Legközelebb is, mint gyakorlati gazda feltárta azon hibákat, melyekben gazdaközönségünk nagy része leledzik, hogy nagyobb birtokon gazdálkodik, mint a mennyit üzleti tőkével ellátni képes és a kisgazda is inkább tart két sovány tehenet, mint egy jót.

Ez találó nemcsak, de való igaz.

Egyben azonban téves alaptól indul ki. Megrója azokat, kik a nagy tőke tulkapásai ellen felszólalnak és védelme alá veszi a nagy tőkét.

Nálunk, Magyarországon, hol a minden irányban szabad fejlődés csak alkotmányos életünk kezdete óta indulhatott meg, mely rövid idő alatt lázas sietséggel kellett minden irányban oda törekedni, hogy a rohamosan épülő s tökéletesedő közlekedési utakkal a világ minden részével összekötésbe jöve, — el ne tiportassunk előhaladottabb szomszédjaink által, — ezt részben ellensúlyozni képes volt a magyar gazdaközönség addig, míg állatjait és gabonáját tisztességes árban értékesíthette s bár alkotmányos élete kezdetén nem rendelkezett még a gazda elegendő hosszú lejáratu olcsó tőkével, mind a mellett boldogult, mert szükség esetén kamat nélkül is kapott előleget terményére.

Lassankint leszorultunk állatjaink- és terményünkkel a külpiacokról s így ezeknek árai minden irányban nagy mérvben esökkentek s ma ott állanak, hogy az évi hozam, alig képes a munkáltatási költségeket behozni. Ez sujtólag hat a birtokosra, bérlőre és kisgazdára egyaránt; mert adózásaink és szükségleteink tetemesen fokozódtak. Közbe jöttek különböző csapások a terményekben, majd a jószág állomány szenvedett kárt, hol egy, hol más vész beálltával.

Ekkor megkezdődött a lét és nem létérti küzdelem minden irányban s a mint látszik a szomszéd államokban, éppen úgy, mint nálunk; de a szomszéd államokban nem tesz oly rémes pusztítást, mint nálunk; mert ottan a századokoni békés fejlődésben az ipar és kereskedelem a nemzet kezében fejlődött s a gazdasági válság, nem lett annyira a földdel bíró nemzetre kártékony hatású; mert ugyanazon nemzet fiainak kezében volt a most már hatalmasá váló tőke, mely a gazdaosztály veszélyével, ön magát is megtámadottnak tartván, — sietett azon olcsó tőkével lehetőleg elviselhetővé tenni a helyzetet.

Bocsánatot kérek, ne tessenek félre érteni, de a ki közelebről igyekszik megismerni a mi helyzetünkkel, az kénytelen belátni, hogy nálunk éppen úgy meg volna a kellő tőkepénz, — de az a magyar gazdára nézve, idegen kezében van.

Idegen kezében van akkor is, ha bármelyik honpolgár kezeli azt, mert eredetileg nálunk a pénz nem azon czélebből lett részvények útján összehozva, hogy gazdasági bajokon segítsen, — hanem, hogy tulajdonosságának minél többet jövedelmezzen.

Igaz, a pénz ép oly tulajdon, mint egyéb

és ha azt jobban lehet gyümölcsöztetni, mint más egyebet, az a pénz tulajdonos szerencséje — de ezen téves hitet igen megingatta alkotmányunk kezdetén a tőke felszabadítása; mert a magyar nemzetiségi oszlopainak ezrekre menő száma esett pár esztendő alatt ezen téves hit áldozatául s minden jó érzésű hazafi megdöbbent azon visszás helyzet láttára, hogy mikor az ezer holdakkal bíró földtulajdonos kölesönre szorult, annak meglévő pénzületeinél nagy nehézségekkel lehetett csak ahhoz jutni, — míg holmi zsákkölcsönző intézetek — egy uradalom értékét képviselő összegig kaptak hitelt, hasonlóképpen az ipar vállalatok részvényeikre, a névérték 2 háromnegyed rész erejéig kaptak hitelt, csupán a földbirtokos volt oly szerencsétlen, hogy földjének adó alapjáig sem emberelték meg pénzületeink hitellel s így mesterségesen lenyomták a föld értékét annyira, hogy átvevés esetén alig adhatta el a végrehajtó ötszörösén az évi egyenes adónak.

Ezek eredményezték azt, hogy abban az időben a legszerencsétlenebbeknek azok voltak mondhatók, kiknek földjük volt s abban az időben rohant minden pénzes ember a részvények szerzése után s így volt ez mind addig, míg a nagy krach tönkre nem tett számos üzlettöke nélküli vállalatot s a föld értéke azon időtől kezdő természetesen értékét megközelíteni, mióta titkon és nyilvánosan nem szabad a pénzzel üzérkedni.

Nem eléggé igazolják-e ezen csak kis részben felhozott esetek is azt, hogy pénzünk idegen kezében van s a földbirtokon csak nyereszkeskedni akartak.

Hol és miben mutatta meg a nagy tőke, hogy a föld megmentésére siet s mikor s hol volt arra eset, hogy a mezőgazdaságot üző gazdán, elviselhető olcsó pénzzel segíteni csopor-tosult volna?!

Nálunk az a hiba, hogy a nagy tőke a világpolgárok kezében van; máskülönben még elégedne a tulajdonos 2—3 százalékkal, csak azt biztos helyen tudja s nem riadna vissza attól, ha pénze helyett földbirtokot kapna; — ám a világpolgárnak más a nézete, — ez minden vállalatba bele megy sok pénzével; mert nagy osztalékra számít s néha meg is kapja s itt hógomolyagként szaporodik pénze, ha pedig a vállalat nem látszik nem elég nyereségesnek, akkor lapjaik lármás feldicsérésével nyakába varják a gazdaközönség azon részének, a melyeknek a nyereszkeskedő pénzületekben még van egy kis hitelük s így baj esetén a nagy tőke kibukik a bajból s megmenekül a kártól, de szíves jó indulatával bele vonja a becsületes földbirtokost, ki egy kis tőkét vélt szer-zhetni, — a végromlásba s tönkre teszi s ha már nincs kit tönkre tenni, megyen a világpolgár pénzével oda, hol ismét rémi rebachra van kilátás, — míg a föld embere áll vagy bukik, — de jó és balsorsában pénzével és egyéb vagyonával, csak a földhöz van kötve.

Ezek és sok egyéb okoknál fogva idegen reánk nézve a nálunk levő nagy tőke s ezért nem is rokonszenves.

De nem fogja elvitathatni senki a magyar birtokos osztály s kínos kitarását, hogy a reá zudult ezerféle nehézségekben, emberileg elviselhető küzdelemmel igyekezett, ősei vérén szerzett szent rögöknek megtarthatásáért, de őszintén be kell vallanunk, hogy szabadság harcunk leveretése után következtelt kormányzat nem volt rokonszenves a nemzet iránt s így a magyar birtokos osztály, ki maga szabadítá fel jobbágyait, elvesztívén az ingyen munkás erőt földjét pénzes cselédekkel kellett munkáltatni, földje után adót fizetni s így midőn ezen terhek nyakába szakadtak, birtokai felszereléséhez, nagyobb részének idegen pénzhez kellett fordulni, melyet csak is drága uzsorán szerezhett be; mert az ellenséges indulatu kormány akkor mintegy megelégtlenül nézte, miként kezd szegényeddi azon hatalmas osztálya e nemzetnek, kiket századokon keresztül megtörni nem volt képes a hatalom s így nem sietett a magyar földbirtokos osztály segítségére alapítani oly pénzületeket, melyek alcsó kamattal elviselhetőkké tették volna a magyar földbirtokos osztály helyzetét, — de az akkori kormány azon elvet vallotta, hogy neki nincs szüksége a hazafias földbirtokosság megmentésére; mert

sorompók között *mindenki* előtt részesitem. Ime asszonyom a szegény eltiprott vadvirág panasz, én végeztem, megyek . . . De mi az? Ön felzokog, szavai sirásba fulnak, nevemet hangoztatja, már? . . . Tehát az a színes felhő foszlány ott borong már lelkén? . . . Kétlem? Felugrik! . . . Melleme rejtji bodros szép fejét, mit mond a szívfacsaró zokogáson keresztül, jól hallok-e? . . . Hiszen én csak önt, egyedül önt szeretem! . . . S én higyjem ezt? Minő merész variációja ez ismét az ön ezernyi szé- szélyű kedélynek? . . . Szeret? Legyőzve hiu büszkeségét, most szeretne, — máskor talán kikaczagott, — most szeretne már? . . . Átkarol s szenvedélyétől lángolva sugja fülembe: »Csak téged, örökre téged!« A függöny leesik az ablaküveg elé, a szobában mámorító félhomály, érzem az ön forró lehelletét, melle- men érzem keblének lázas pihegését, hajának illata fejembe tódul, érzem, hogy elvesztem! Ah bűvös chaosz én érzem, hogy énem nem enyém többé! Férfi vagyok? . . . Éppen ezért! Vagy talán . . . ? Ah, ah! kékes sugár szökik be a redőny mögül, mintha közelgő zenét hal- lanék; a visszatérő eszményt üdvözölné tün- dülklő égi kar. Én mondtam, hogy nem szere- tem önt, én? . . . az ön légkörében? . . . Szeretlek! . . . Csókjaimba fullasztlak! . . . Igy! . . . ölelj, szoríts jobban magadhoz! Azt hiszem e perczen lelkünk, vérünk egy . . . egy . . . Véresre csókolom ajkadat . . . Szeretlek, sze- ret . . . szer. . . Elaléltál, forró tűzben li- hegsz! Szemeidbe nézek ah! Elégült vagy! Moso- lyogsz?! talán kacagni készülsz? . . . Vi- lágosságot, világosságot! Levegőt! Tiszta nap- fényt, igazságot! . . .

Ha ha ha! Büszke szép asszony! Fel a szédületből, nekem elég volt ennyi. Csak jus- somat vettem el, igen, hiszen karjaimba dobta magát; jussomat nem a szeretettől, csak *egy* től épen öntől! Azt hitte visszahódít egy-két csalfa könnyesepp, zokogása, kéjes szorongatása? Csak egy rezzenésig ragyogott fel varázsló dicsfényvel homlokán a visszatérő eszmény, aztán ismét eltűnt, hogy soha többé vissza ne térjen soha, soha! . . . Azután csak nő volt, ön s én férfi; hogy öleltem, karjaimban tar- tottam, csókoltam? Miért ne, a mint más önhöz hasonlóval is megtenném újra; hiszen eléggé kifejtett szépérezésem az ön tanulmányo- zása alatt: Nem vettem másforma szerelem- mel el azt, a mit adott, mint a milyen szere- lemmelel ön adhatta! . . . Miért bámul örülként reám, legyen józan, hiszen nagyvilági okos nő ön! Levegő után kapkod! Kinyissam az abla- kot? . . . Ön kába volt az elébb asszonyom, azt mondta: »Szökjünk!« Nevetséges! Ön asz- szonyom a férjé, a ki megfizeti önt azért, a mit harangzugás között ígért neki — ranggal, gazdagsággal; a társadalomé, mely korlátain belül elismeri önt, azonkívül? . . . Hogy élhetne meg az ön tropikus lénye ott, hol a gyopár virul? . . .

Lehanyaglik! Igy! megigazitom szép fejét, most jól fekszik? talán el is ájul? Jobb ma — higyjé el nekem — jobb mint később! . . . Csengetek a cselédeknek, megyek! Isten önnel! Legyen most józan, nagyon józan; szerelmet nem, gazdagságot épen nem adhatnék én önnek, csak most legyen józan szép asszonyom! . . .

neki mindegy, bárki munkálja a földet, csak annak adóját fizesse meg.

Ily előzmények után szentségtörést követve el bárki, ha a megváltozott viszonyok súlya alatt görnyedő magyar földbirtokos osztályt általában avval vádolná, mintha az földje megtarthatásához nem igyekezett volna minden tisztességes módot felhasználni, de mivel hiányzott a hazafias nagytőke a nemzet kezéből az hiányzik ma is s így vérző szívvel kellett minden jobb hazafinak látni azt, hogy e nemzet ős családjai miként lettek földönfutókká ezen a földön, melyet ősei véren szereztek s életük, vagyonuk feláldozásával azt megtartották mindaddig, míg a pénz nem jutott hatalomra.

Ily körülmények közt nincs oka a magyar nemzetnek, mint megmentőjét tekinteni a nagytőkét és jogosan lehet idegennek nevezni mindaddig, míg hazafiasságát e nemzetre áldólag és önzetlenül be nem bizonyítja.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATO.

- Szept. 3. Iparosok tömeges felrándulása a kiállításra.
 3. Közigazgatási ülés a városházán d. u. 3 órákor.
 3. Az iparostanoncz iskolai bizottság ülése a városházán d. u. 4 órákor.
 5. A megyei központi választmány tárgyalásainak kezdete a választók névjegyzéke ellen beadott felszólalások tárgyában.
 7. Biharmegyei közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órákor.
 10. Városi közgyűlés d. u. 3 órákor.
 16. Megyei évnegyedes közgyűlés.
 Október 3., 4., Lóverseny a nagyvárad gyepen.

* **A király Galicziában.** A király aug. 31-én a galicziai fegyvergyakorlatokra utazott. Grodekbe érkezésekor a pályaudvaron fogadására megjelentek: Sanguszko herceg helytartó, Badeni Szaniszló gróf tartományi marsal, Galgóczy tábornok, a 10. hadtest parancsnoka a polgári hatóságok, minden felekezeti papság, a nemesség a városi képviselő, a grodeki kerület mind a 70 elöljárója és óriási közönség. Az udvari vonat megérkezésénél a jelenlevők fedetlen fővel viharos üdvözlésekbe törtek ki. A király kegyesen köszönt és szívesen üdvözölte Sanguszko herceg helytartót és kezét fogott vele. A király azután megszólította Galgóczy tábornokot és Badeni gróf tartományi marsallt, kik kifejezték az ország örömetét a király látogatása fölött. Ő felsége azt válaszolta, hogy mint mindig, most is örvend, hogy Galicziában időzhet. Chlopyban a királyt Lanckoronski gróf üdvözölte. A gyorsvonaton megérkeztek az idegen katonai attasék is.

* **Ülés a kath. körben.** A nagyváradai katolikus kör választmánya ma, szeptember hó 2-án délután 5 órákor, a kör helyiségében ülést tart, melyre ez uton is felhívjuk a választmány tagjainak figyelmét. A rendes ügyeket tárgyalják.

* **A m.-radnai millenniumi búcsúzárandoklat** utjából immár el van gördítve minden akadály. Tegnap leérkezett a m. kir. államvasutak igazgatóságának leirata, a melyben tudatja, hogy a hazafias célú nemzeti zárandoklatban résztvevőknek szívesen folyósítja az 50% utazási árkedvezményt. Szeptember elsejéig 140-en jelentkeztek. A kik netalán még részt akarnának venni, vasárnapig mindig felvételt. A gyülekezés folyó hó 6-án délután 1/2 órákor a kispiaztéri Szent László templomban lesz, honnan az 1/4 órai vonattal indulnak M.-Radnára. A visszaérkezés szeptember 9-én szerdán 1/2 órákor lesz. A búcsúzárandoklás szervezője.

* **A képviselői mentelmi jog megsértése.** Annak idejében az egész ország közvéleménye megbotránkozott azon a durva merényleten, melyet Mátéffy Kálmán, csongrádmegyei főszolgabíró egy Ugron Gáborhoz intézett levél által

a képviselői mentelmi jog ellen elkövetett. Annak idején a képviselőház utasította a kormányt, hogy ezért a sértésért bünyenítő uton szerezzen elégtételt. Mint most Szentéről írják, ez az elégtétel megvan. Csongrádmegyei közigazgatási bizottsága fegyelmi uton elintézte a dolgot, még pedig olyképp, hogy a fölfüggesztett Mátéffy hivatalába visszahelyezte, de 50 forint pénzbírsággal sújtotta. Ez az ítélet a legnagyobb felháborodást idézi elő Csongrádmegyében, a hol im az egész országnak szemébe vágják, hogy a képviselői mentelmi jog nem ér többet ötven forintnál.

* **Török kitérítés Bosznia kormányzójának.** Appel lovassági tábornoknak, Bosznia katonai parancsnokának, az Osmania-rend nagyszalagját, Winza ezredesnek, báró Appel vezérkari főnökének a második osztályú Medjidie-rendet és Tessowitz vezérőrnagynak, plevjei dandárparancsnoknak a Medjidie-rend nagyszalagját adományozta.

* **Közegészségügyi kongresszus.** Az ezredévi közegészségügyi és orvosügyi kongresszus, mely szeptember 14. és 16-án lesz, igen népesnek ígérkezik. A kongresszus rendező bizottsága gondoskodott arról, hogy a kongresszus tagjai sokféle kedvezményben részesüljenek. A kongresszus előtt vasárnap, szeptember 13-án 8 órákor a kiállítási ünnepség csarnokában ismerkedési estély lesz. A tárgyalásokat is itt tartják meg.

* **A nagyváradai pályaudvar kibővítése.** A nagyváradai vasútállomás, dacára a váradvelencei állomás kiépítésének, még mindig igen szűk. Mint értesülünk, közelebb, még a jövő évben megnagyobbítják a pályaudvart s erre a célra az államvasutak igazgatósága megvette a nagyvárad lat. szert. püspökségtől a Wöber szálloda mellett levő épületet és nagy telket, a hol ezelőtt a püspökségi uradalom hivatala volt. A tágas telken, hir szerint teherleadási raktárt fog létesíteni a vasutagazgatóság, hogy a közönség közelebb jusson a küldeményekhez. A nagy területet, az összes épületekkel együtt 8000 frtért engedte át a biboros püspök az államnak, dacára, hogy magán vállalkozók 16,000 frt vételért ígértek érte.

* **Egy izraelita kalandjai.** Megtörtént a dolog s hiába szépítnekn Weintraub Samu Noé állapotába keveredve a pocolyában fetreggett, mint egy általa meg nem ehető sertés jóság. Katonaváros hazafias érzelmű recipiált polgárai felházták ez eseten és Weintraub uraságot a helyett, hogy kihúzták volna a posványból, tisztességesebb indulatnak találták őt még jobban bemártani. A mámoros állapotban leledző atyafi akkor józanodott csak ki, mikor már orrán száján érezte betödni az ég könnyéből keletkezett iszapot. Hallotta a gazemberező hitsorsosait, sőt egy-kettőt fel is ismert közzülök. A hogy torkán kifért úgy kiabált utánnuk, hogy:

— Ti gazemberek! Ti zsiványok! Ti elvetemült haramiák! Várjatok csak, majd adok én nektek! Becsületsértésért feljelentelek benneteket ti tolvajok; a járásbírósnál.

Történt pedig az éjjel 11 órákor s a legérdekesebb részlet a dologban, hogy reggel tényleg jelentkezett egy izraelita ügyvédnél, ki most fogalmazza a beadványt becsületsértésért.

* **A közbiztonság Nagyváradon.** Augusztus hóban a közbiztonsági állapot elég jó volt Nagyváradon. Az előfordult bűnesetek a következők: betöréses-lopás 5, kisebb lopás 24, súlyos testi sértés 3, könnyű testi sértés 6, sikkasztás 3, csalás 4, hatóság elleni erőszak 2, magánlak megsértése 3, közokirat és bélyeghamisítás 1. Letartóztatva volt 53 egyén, a kik közül a bírósághoz átkisérteztet 23, eltolonezoltatott 30. Kihágási feljelentés 86 tétellett. Egy felakasztás és egy tüzeset fordult elő.

* **A magyar országos technikus-kongresszus programja.** A kongresszus tagjai szeptember 5-én esti 8 órákor ismerkedő estére gyűlnek össze a magyar mérnök- és építész-egyesület helyiségeiben. (Ujvilág-utca 2. sz., II. em.)

Szeptember 6-dikán, vasárnap délelőtt 9 órákor a kongresszus megnyitása a képviselő-

ház termében. A megnyitó ülés után 11 órákor a szakosztályok ülései a műegyetem termeiben. Délután 3 órákor közös ebéd. A közös ebéd után az országos kiállítás megtekintése.

Szeptember 7-dikén, hétfőn, d. e. 9 órákor együttes ülés a képviselőházban. Délután 3 órákor a szakosztályok ülései. Az ülések után a központi vásárcsarnok, a fővámteri hid, az elevátor és a csatornaszivótelep megtekintése.

Szeptember 8-dikán, kedden, 9 órákor az Ybl szobor leleplezése, azután fél tizenegy órákor együttes ülés és a kongresszus bezárása a képviselőházban. Délután 2 órákor disztribúció.

* **Nines pályázó.** A bihar-diószegi vinzellér képezdében Nagyvárad városának is van egy alapítványi helye, a melyre első sorban nagyváradai embert vesznek fel. Az alapítványi hely most megüresedett s betöltésére meghirdették a pályázatot. A határidő ma letelt, de Nagyváradról senki sem jelentkezt a képezdébe való felvételre. Bizony pedig az elpusztult nagyváradai hegyre is rá férne minél több képzett szőlész.

* **Egy milléniumi torony összedőlt.** Fehér Ipoly pannonhalmi főapát a millennium emlékére restauráltatta a pannonhalmi várfal délnyugati szöglettoronyát. A minapi ezredéves ünnepen sokan nézték kedvteléssel a vajdahunyadi vár déli tornyához hasonló új tornyot, szebbé és festőibbé tette az ódon épületet. Augusztus 31-én ez a restaurált torony, nagy robajjal összedőlt. Valószínű, hogy a régi falakra épített torony-sisak súlya volt oka a katasztrófának, mely emberéletben — szerencsére — nem tett kárt.

* **Tüntetés az oláh. tulzók ellen.** Nagyszabeni telegram szerint a Lugosról oda visszatért Rác János drnak éjjel bevették az ablakait. A »Tribuna« azt hiszi, hogy a tettesek Lukács László dr. laczfalusi pap hivei voltak.

* **Vándorló disznyergek.** Nagyvárad város méltóképpen volt képviselve király Ő Felsége előtt a junius 8-iki hódoló felvonuláznál. A város bár nem volt pazar a költségek kiszabásánál, de azért gondoskodott, hogy kellő diszszel jelenjenek meg a három nagyvárad dalia. A felvonuláznál használt három pompás nyereg 900 frtba került s most nem tudnak vele mit csinálni. Az ünnepély után a katonai hivatalnál tették nyugalomba a drága szerszámokat, azonban ott nincs alkalmas hely, a hol megőrizzék. Már többször átküldte a főkapitány a városmajorba, de onnét mindig visszaküldték, mert a bika gombok, elnyűtt ostoronyelek közt hamar elavulna az aranyos portéka. Rimler Károly főkapitány most jelentést tett atanácsnak s kéri, hogy a 900 frtos nyeregnek jelöljön ki megfelelő helyet s intézkedjék megőrzéséről.

* **Luegert inzultáltak.** A budweisi keresztény-szociálista egyesület aug. 30-án az egyik vendéglőben gyűlést tartott, melyre meghívták Lueger Károly dr. bécsi alpolgármestert és Steiner Lipót képviselőt. Lueger és kísérelőjét a budweisi pályaudvarban az ottani németek, kik haragudtak, hogy a bécsiek a csehekől álló keresztény-szociálissal fognak kezdet, nagy demonstrációval fogadták. A keresztény-szociálissal hoch-jaira le vele és peréat kiáltásokkal feleltek, fütyöltek, kiabáltak. A kijáratnál egy Krausz nevezetű volt lapszerkesztő megragadta Luegert és kiköpött előtte. Lueger botját fölemelte, hogy a sértést azzal torolja meg, de megelőzte et Foltin budweisi pap, a ki a botjával föbe vágta Krauszt; az utóbbi visszavágott, de az ő botja Foltin helyett Luegert érte. Erre verekedés támadt. A rendőrség a tömeget visszazoritotta és Luegernek utat csinált a kocsijához. A bécsi alpolgármester aztán nagy pereát közt hajtatott a Zöld ághoz címzett vendéglőbe, a hol ő is, Steiner is, nagy óvációkban részesültek. Mindketten beszédet mondtak, melyet odabenn viharos szláva kiáltással, a vendéglő kertjében csoportosuló németek pedig pereáttal fogadtak. Lueger az esti vonattal visszautazott Bécsbe. Budweiszban néhány zavargót letartóztattak.

* **Jelenet egy szocialis nagygyűlésen.** A szocializmus debreczeni apostolai vasárnap délután a népkertbe népgyűlést hirdettek. Össze is gyűltek a népkertben vagy hatvanan,

a kiktől az óvatosság a bejáratnál elszedte a botokat s mint egy későbbi példa beigazolta, az óvatosság teljesen helyén való volt. Farkas István a budapesti »Czipész« című szaklap szerkesztője előadást tartott a »politikai pártok és szocializmusról«. Az előadó a szónoki lendület legmagasabb skálájára emelkedett, a mikor a tömegeből egy borzú hang a néppártot kezdte éljenzni. A néppárt eme megnyilatkozó híve Madai István népgyűlési tag s foglalkozásra nézve hetes volt. Valószínű, hogy Madai, a ki így elszóla magát, nem a Zichy Nándor féle néppártot, hanem azt akarta éltetni, a melyeknek Kecskés Péter a vezére. De mielőtt kimagyarázhatta volna magát, a papgyűlés szocialisták megragadták a szerencsétlen elvtársat s büntetésül a néppárt éljenzéséért becsukták a népkert *illemhelyére*. Ezen kedélyes intermezzo után tovább folyt a szocialista szóáradat, a szólásszabadság nagyobb dicsőségére.

* **Elárverezett lèghajó?** Szomorú sorsra jutott a ballon captív, Godard kapitány büszkesége, a fővárosi kíváncsi publikum szeméinek egyik állandó objektuma. Ellicitálták ma, akár csak egy ócska butoradarot. Eladták a legtöbbet ígérő árverési hyénának, aki a szép nyers selyemből most már alsó szoknyákat csináltat feleségének és leányainak. Ellicitálták potom 1185 frtért kosarastól, kötelestől sőt lokomobilestül. Pedig 35,000 forintért készítette azt Godard kapitány egy részvénytársaság megbízásából. Elbontják most már a szép alkotmányt, amelynek szomorú kimulását minden sportférfiu szívből sajnálja. Maga a kapitány kérte az árverést. Hogy történt, nem tudni, de tény, hogy a megrendelési árból a tulajdonosok csak 30,000 forintot tudtak kifizetni s ma a hátralékos 5000 forint miatt ütötték meg a dobát. A licitációk történetében ritka alkalomra komoly vevő alig jelentkezett, csak az árverések megszokott alakjai, az ugynevezett »hyénák« voltak itt is teljes számmal együtt. Ezek pedig mintha csak azért lettek volna ott, hogy megcsufolják a hatalmas selyem gömböt.

— Vedd meg no, mondta egyik a másiknak, szép selyem mantilleja lesz belőle a feleségednek.

— A kosárból meg esónakjuk lesz a gyerekeknek, — egészítette ki egy harmadik.

Órahosszat pergett a dob, amíg csak annyira is vihette a végrehajtó, hogy a nagy selyemgömbért, a kosárért, a lokomotívért és a kötelekért valaki megajánlt — 1185 frtot. Ez volt a legtöbbet ígérő s ennyit rá is hagyták.

* **Szerencsétlenség vadászat közben.** Sulyos baleset érte J a k a b Géza biharmegyei földbirtokost. Vadászat közben egy boglya mellé heveredett s töltött fegyvere valamibe beleakadt és oly szerencsétlenül sült el, hogy J a k a b bal térdét a srétek teljesen összeroncolták. Esméletlenül szállították lakására, hol az összeroncolt lábat amputálni kellett. Daczára a nagy vérvesztésnek s a beállott sebláznak, az orvosok reményt fűznek életéhez.

* **Elvesztett és megtalált tárcza.** Tegnap délután 12 forint 20 krajczár készpénzt tartalmazó talált tárczát vittek fel a rendőrséghez. Kevés idő múlva egy jól táplált kinézésű cigány asszony jelentkezett s valóságos patáliát vitt véghez, mert a rendőrbiztos kételkedni mert. Zavarában haját tépte, sirt és tüpengett, míg végre betudta bizonyítani, hogy ővé a tárcza, senki másé. Kiadták neki s boldog, meglegedett mosolylyal arczán távozott a rendőrségtől, azonban nem állta meg, hogy a napos káplár előtt ki ne nyilvánítsa, »kikerestem a pénzemet, hála legyen az én jó eszemnek s emlékező tehetségemnek«.

* **Csalás csendőri egyenruhában.** Biharvármegye egyik községében történt, hogy két fiatalember, névszerint M o s o n y i Demeter és S c h w a r c z G. Béni, a Pestig vezető vasuti vonalon nagy csalásokat vittek véghez. Mosonyi csendőri ruhába volt öltözve, ellátva a kellő hamisított iratokkal, maga előtt kísérté Schwarczot, ki fegyvereznek volt öltözve. Így mindenkit megcsalva és becsapva eljutottak Pestmegyébe, hol a két svindler összeveszett az osztozkodásnál s egy alkalomkor elárulták magukat. Persze a hatósági közegek kötelesegszerűen letartóztatták őket s mint értesülünk ma fogják az elvetemült embereket haza-

szállítani. Az előzetes vizsgálat során mindent tagadtak s csupán egyszerű stiklinek minősítik tetteket.

* **Rendőri hírek. Feljelentett macskazenekek.** A K ü r y estély után történt, hogy a vig kompanya, S z a l ó k y Eleknek, kemény kritikája miatt macskazene adott. A kedélyeskedésnek a rendőrség előtt lesz a folytatása, mert a posztoló vizsla szemü rendőr felismert néhány urat és bejelentette. Most már — mint értesülünk, — éjjeli csendháborítás miatt, az eljárás folyamatba tétetett. A heves mérsékletű tettesek azzal vigasztalják magukat, hogy a művészetért áldozzák fel azt a pár forintot, amit az éjjeli kihágásért fizetni fognak. — **Meglopott csavargó.** Ritka eset fordult elő Nagyváradon. P é t e r János csavargótól 10 forint készpénzt loptak el. Mikor észrevette, hogy meglopták, egyenesen a rendőrséghez rohant, hol jelentést tett az esetről. P é t e r János, mesterségénél fogva több sipissel áll összeköttetésben s így valószínű, hogy valamelyik cimborája lopta meg a szerencsétlent. A rendőrségnél mint páratlan esetet emlegetik, hogy »egyik holló kiásta a másik szemét.«

* **Rövid hírek. Véres karpárba.** Tegnap számunkban tévesen közöltük, hogy ifj. Markovits Kálmán és Weiterschütz János közt véres karpárba folyt le, mert ez nem Weiterschütz, hanem L ó r i n c z y Károly és ifj. Markovits Károly között történt. Az előbbi könyvedén megsérült jobb karján. — **Névváltoztatás.** Kiskoru Stern Dezső és Andor nagyvárad lakosok vezették nevének »Bartá«-ra változtatását a belügyminiszter engedélyezte.

Eltemetett munkások.

— Külön tudósítónk jelentése. —

Budapest, szeptember 1.

Nagy szerencsétlenség történt ma délelőtt a Garay-téren. Építkezési munkálatok közben egy kőfal bedőlt, maga alá temetett tizennégy embert, a kik közül egy halálát lelte, négy életveszélyes, kilencz pedig könnyebb természetű sérülést szenvedett. A szerencsétlenségről a következőket írhatjuk:

A múlt hónap elején a Garay-tér és Murányi-utca sarkán volt házat lebontották s helyére Otta Nándor emeletes bérházat épített. A munkálatokat A c k e r l János pallér vezetésé alatt kezdték meg s folytatták is a mai napig. A telek szomszédságában a Murányi-utca 23. sz. a levő emeletes házat egy öt méternyi kőfal választja el. A napszamosok az alapozási munkálatot végezték s hozzáfogtak az említett kőfal mellett az ásáshoz. Le is ásták a talajt mintegy másfél méternyre, s szomszédos kőfalat alul megduccolták s folytatták a munkát tovább. Fél 10 óra felé nagy robajjal beomlott a fal s maga alá temette az ott dolgozó husz napszamosot. Természetesen azonnal értesítették a szerencsétlenségről a mentőket s a rendőrséget, majd a tűzoltóságot. A mentők dr. K o v á c h Aladár főparancsnok és dr. L u g o s s y István orvosvezető élén két kocsival a helyszínre mentek s e közben a tűzoltóság részéről Breuer Szilárd segédtiszt vezetésé alatt megérkezett 24 tűzoltó, mire megkezdődött a mentés. Az eltemetettek közül elsőnek S z o k o l Jánost húzták ki, a ki a hátán sulyos sebeket szenvedett s belsőleg is annyira megsérült, hogy folytonosan vért hányt. A sebesülteket ezután nagy munka árán sorra kiszabadították a tűzoltók, meg az ott levő napszamosok. A második ember már halott volt, K o v á c s Andrásnak hívják a szerencsétlent, a ki több gyermeknek az atyja. A többi sérültek a következők: B ö g i Antal, a jobb lábán sérült meg. N e i d l Sámuel (zuzott sebek a hátán), P e k a r c s i k József, (zuzott sebek a lábán), C s e p e l i József (egész testén zuzódások), H e g y i András (zuzódás a derékán), B é l a János (jobb lába zuzódott össze), M ó k u s András (vérömleny a fején, karjain zuzódás, T ó t h István (zuzott sebek az arczán), S o l t i Imre (zuzódás a jobb kezén, fején 6 szakított seb), N a p r a v a Antal (zuzott seb a jobb lábán), S c h m i r s z Ferencz (fején több zuzott seb, jobb kar ficzam. testén zuzódások), S a u e r Ferencz (mindkét lábán

zuzott seb, belső sérülés). Mialatt a sebesülteket a mentők kötözték, megjelent a VII. kerületi kapitányság részéről dr. P e k á r y Ferencz ker. kapitány, számos rendőr, a kik az óriási tömeget visszatartották a szerencsétlenség színteréről, majd megérkezett a bíróság részéről M i l t é n y i vizsgálóbíró, T h i r r i n g és H o r v á t h mérnökök, L é v a y rendőrfogalmazó s megindították a vizsgálatot. A mérnökök elrendelték a bedőlt falaknak még megmaradt — mintegy másfél méternyi részének azonnali lebontását. A szerencsétlenség okát illetőleg több verzió van. A tanuk szerint valószínű, svgy a fal a tegnapi esőzés következtében lazult meg, mások szerint meg azért dőlt be, mert nem volt kellőleg alátámasztva. A szerencsétlenség oka valószínűleg az, hogy a pallér megengedte a fal mellett való mély leását, a nélkül, hogy kellőleg megtámasztotta volna. A megsebesülteket M ó k u s András, N e i d l Sámuel, B ö g i Antal, P e k a r c s i k József és F e h é r Imre kivételével mind a Rókus-kórházba vitték, a halott K o v á c s András pedig a törvényszéki orvostani intézetbe. A szerencsétlenség helyén dolgoztak még P i n t é r Gábor, V a r r ó Péter, H e r c z e g János, T o m m e k János, B á r d i János, I g m a l o s Máté és H u r b á n Mihály munkások, de őket nem érte a lezuhanó fal s csak egyik másiknak van egy kis horzsolása. A munkások állítása szerint a fal épenséggel nem volt alá támasztva. A törvényszéki vizsgálatot 11 óra után kezdték meg, amikor P o r z s o l t Ernő műépítész törvényszéki szakértő megérkezett. A vizsgálat még most is folyik, de már eddig is konstatálták, hogy vétkes gondatlanság forog fenn, a melyért A c k e r l János a felelős, de részben K o v á c s András is, akit azonban már nem vonhat felelősségre földi bíróság.

Szabók sztrájkja.

A budapesti férfi és női ruha-raktárak szabómunkásai aug. 30-án kimondották és megkezdették a sztrájkot. A férfiruha szabók vagy háromszázan Budapesten, a Dob-utca 85. számú vendéglőben tanáznak és szakegyesületük vezetőinek vezetésé alatt rendben, csendben és nagy bizakodással folytatják a bérharcot mestereik ellen. Pénzüik van s a legnagyobb kitartásra szánták el magukat sajt hiszik, hogy a megszorult mesterek egynehány nap mulva kénytelenek lesznek elfogadni követeléseiket.

A női szabók azonban vezetés és szervezés nélkül lézengenek a főváros kávéházaiban és vendéglőiben. Pénzüik nincsen s így, bár Bécsből és Prágából kértek segítséget, valószínűleg kénytelenek lesznek engedni a mesterek ellenállásának és munkába állanak a mai munkáviszonyok mellett is.

Több mint négyszáz munkás sztrájkol, kik közül körülbelül nyolczvan női szabó. Az utóbbiak már egyezkednek a mesterekkel és öt műhely megadta a követeléseiket, a tiz órai munkaidő kivételével. A munkások ezt elfogadták s ezekben a műhelyekben dolgoznak is. A férfi szabók munkaadói közül egy szintén megadta a követeléseket, a többi azonban nem. A munkaadók holnap este értekeznek ujabban a sztrájk ügyében, de aligha engednek. A sztrájkolók különben vigan vannak dob-utcaizai fanyájukon s biznak győzelmükben.

SZINHÁZ.

Komédiások.

— Első ízben 1896. szeptember 1-én. —

A műfaj meghatározása és osztályozása nem tartozik erősebb oldalai közé a magyar szinigazgatóknak. Ime, ne menjünk tovább, a mű a párisi szinpadon Vandeville, mint »Lili« és a »Nebántsvirág«, az nálunk operett néven jelenik meg. S mert Pailleron mindig vigjátékot irt, hát a »K o m é d i á s o k« is a vigjáték családító köntösében szerepel a szinlapon. Fellebbentjük e köntöst s látjuk, hogy társadalmi szinművel van dolgunk, még pedig erre a névre aligha érdemes darabbal. Mert a »K o

médiások» főalakjai nem komédiáznak, hanem egy régi történetet mondanak el s meg sem szakad a szívük. Csak az történik meg Valentiné-vel, egy festő világba kilökött gyermekével hogy a léha, elzüllött társaságban, hol rontják lelkileg, beleszeret egy ideális gondolkozású művészbé: Cardevent Pierre-be. Első, igaz, őszinte szerelméért küzd, mert méltatlannak találja magát a festő szerelmére, ki hasonlóan megszerette őt. Méltatlan, mert megcsalta őt egy férfi, ki ámitotta s elhagyta. A ház urnője Lavarsééné, ki kedvese Saint Martin orvosnak kidobja Valentint házából, mert az orvos beleszeretett a leányba. Ez elmenekül Cardeventhez, ott felfedez mindent s öt hónapi magatartásával bebizonyítja, hogy érdemes a festő szerelmére s Cardeventné becsülésére. Egymáséi lesznek természetesen s megoldódik a szövevény, melynek fejlődése oly kevéssé érdekes, mint a vége.

Szeptember elején, így, mikor a hűvös idők beállanak, megható az ily történet, mert az őszi hangulat is elfogja az embert. Szép dolog, hogy ez a *Tierre* beleszeret egy lányba, akit egyszer látott s szereti akkor is, midőn annyi rosszat hall róla. Még szebb, hogy szerelmében anyja vezető kezére bizza magát, bár kész — mint kijelenti, — anyja akarata ellenére nőül venni a leányt, kinek megbocsátja a multat. De nem tudta azt a szerző előbb tenni? sokkal jobb lett volna reánk nézve, mert Pierre lelke ismeretlen előttünk s a szerző úgy idomítja, ahogy neki tetszik. Ez nem alak, hanem báb, mint Valentine maga, aki hihetetlen gyorsan lenézi magát, majd becsüli, majd ismét lenézi, egyszer meghallgat minden sértést s nem reagál, majd indulatba jön s kiabál.

A könyvezet az inkább, mely érdekelt. A »Paradiesom« társaság valóban szemenszedett emberekből áll. A modern művészi és tudományos életnek stréberjei képezik a milieut. A »rut irány« festői, kik feltűnést akarnak keltetni a rut festésével, az írók, kik obszcén műveket irnak, hogy elkobozzák s feltűnést keltsenek, a rektorból álló újságíró, ki hizeleg s eladja magát, az orvos, ki betegeket hajszol s végül haverséé, ki az akadémiába akar bejutni, — protekció révén. De ezek csak elmondják nyiltan, szemérmetlenül üzelmeiket s ez inkább visszataszító s nevetséges, mint érdekes. Két érdekelt a rabló, ha a színpadra áll s azt mondja, hogy ó rabló? Menj haza, mondjuk neki, mert te nem vagy félelmetes, hanem — nevetséges. Nekünk jellemzés, lélekanalízis kell s nem unos-untig ismert történet elmondása. Így a darab nem egyéb, mint egy üres tojás-héj, melybe elfelejtett az író valamit tenni s csak egy kevés elemzés kell s összetörök az egész semmiség, melyet az összeomlástól csak a koronkint előforduló ugynevezett szellemes mondások tartanak.

A darab főalakját Cardevent Pierret Klenovits játszotta meg. Feladatát elég jól oldotta meg, bár mozdulatai nagyszabásúak, tragikusak, nem könnyed mozdulatok, hogy szüneteket tart beszéd közben, ami nehézkessé teszi előadását. De színpadalakja, kifejezésteljes arca s szemei számottevő tényezők alakításában, mely következetes, átgondolt.

György Ilona (Valentin s nem, mint a színpadon mondták: Valentin) szép tehetségéről tanúság tegnapi szereplése. Organuma behizelgő, tiszta, indulatok kifejezésére alkalmas. Megérezkíti a lelki harcokat, az indulatok rohamait. Játéka plasztikus, beleéli magát szerepébe s átérzi. Nem volt ugyan teljesen hangjánál s így az erősebb kitérőket nem tudta színezni, de ambíciózus, intelligens játékaért megérdemelte a nyilt színen a tapsot. Arra az ösvényre lépett már, hol gyors a fölfelé való haladás.

E. Kovács Gyula egy bonvivant szerepet játszott. Az oroszán, mint arszlán Megyeri Dezső a jó példával járt elől a játszásban. De a szintársulat több tagja nem követte, mert az előadás döcögött, néha szünetelt, az egyes jelenetek közt kétségbeesetten néztek egymásra, a sugó kétségbeesetten tapasztotta tüdejét, mindig féltünk, hogy megakad az előadás. Pedig a szereplőknek ugyszólván egymás szájából kell kivenni a szót, a jeleneteknek gyorsan kell peregni. Hja ehhez kellő számú próba is kell, mert ott, ahol annyi ember van a színpadon, mint tegnap, az »isten szikra«

nem segít, ha gyakorolják a darabot. Biztosra vettük ezt, mikor olvastuk a színházi iroda közleményét, hogy a darab kellő gondval van előkészítve. Mit neveznek ott »kellő gond«-nak? A gondatlanságot s felületességet.

L a c z k ó Aranka hálátlan szerepe szokott buzgalommal s gonddal játszotta meg. Jó volt kis szerepében R ó z s a h e g y i (Coquelein) s S z e n t g y ö r g y i (Hugon). A tehetségtelen festőt, Grigneux Bartos alakította karakterisztikusan, szeretettel. Üres ház.

sz. d.

Színészet Margittán. A margittai ujonnan épült színházban, Monory Károly színigazgató a mult héten megkezdte előadásait s tekintettel arra, hogy a látogatók tulsulya a margitta környéken hadgyakorlatozó katonaság tisztjeiből áll, a gyakorlatok befejeztéig minden nap tartanak előadásokat, elég változatos, mondhatni élénk műsorral.

Igazságszolgáltatás.

Halált okozó súlyos testi sértés. A nagyváradi kir. törvényszék büntetőügyi osztálya tegnap folytatta a Gy. L a k a t o s János és Szász Imre bűnügyében a végtárgyalást. A vádat Böhm Jenő kir. ügyész terjesztette elő, mely után R á d l Ödön mondott szép védbeszédet, melynek meghallgatása után a kir. törvényszék Gy. L a k a t o s Jánost halált okozó súlyos testi sértés vétségeért 3 évi fegyházra, S z á s z I m r é t pedig 8 napi fegyházra. Az ítélet ellen ugy az ügyész, mint védő és vádlottak fellebbezést jelentettek be.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. május 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ⁰⁴ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²⁰ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ²² d. u., személyv. 3 ⁰⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ regg., személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ²⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskóh - Belényes felé vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ⁰⁹ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ³⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ²⁰ r., 9 ¹⁴ este,
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ⁴⁰ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e., személyvonat 8 este
Püspök- és Felix-fürdőre 8 ³⁰ reggel, 4 ⁴⁵ d. u., 7 ²⁰ este, 6 ⁴⁰ * reggel 2 ⁰⁵ * d. u. 9 ¹⁹ * este.	Püspök- és Felix-fürdőből 10 ¹⁰ d. e., 6 ²⁰ este, 8 ⁵⁵ este, 8 ¹⁵ * reggel 3 ³⁷ * d. u., 10 ⁵⁴ * este.

* A csillaggal jelöltek csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

REGENY-CSARNOK.

A szökött leány.

— Elbeszélés. —

Irta: **Kincs István.**

De nem! E szó »Emilia« új erőt adott neki: És miért ne védhetné ő meg családi boldogságát? Azért mert ő hibázott, azért még nem következik, hogy összetett kézzel fogja föl a támadót, melyet egy védtelen nő ellen intéznek, mikor ez a nő az ő nevét viseli, mikor azt a nőt olyan kimondhatlanul szereti...

Hanem a pohár még nem tellett be. László félrevonult. Nyugalom kellett neki, hogy zilált gondolatait rendezze. Kilépett az erkélyre. A hideg szellő fagyos kézzel érintette forró homlokát. Jól esett neki. A hanyatló nap

a fák csupasz ágai között fájó mosolylyal intett búcsút a földnek s azután vérpiros korongjával lepihent a hegyek mögött.

Valaki vállára tette kezét.

Gyirótné volt.

László megreszketett erre az érintésre: e remegés a közelgő vihar előérzete volt. Küzdelmébe került fölháborodását visszafojtani. Ez az asszony tehát ide is követi.

— Mint látom, László ön szereti a hervadást — kezdé dallamos hangján, mely e nőnek sajátja volt.

— Ki az életnek örül, annak a hervadástól se szabad idegenkednie, mert e kettőből áll a lét — viszonzá Bogáth látszólagos egy kedvűséggel.

— Igazsága van, csak hogy az idegenkedéstől egészen a rokonszenyig nem ritkán hosszú unalmas út vezet. Talán ön életében is már tapasztalta?

Gyirótné szavai arczába kergették Lászlónak a vért.

— Mit akar ezzel mondani? Kérdé Bogáth ideges hevességgel.

Zsófi észrevette László fölindulását, de úgy látszik, tudomást se vett róla. A csokorból, mely természetes virágokból füzve keblén pihent, szakított egy szegfűvet s biztos kézzel nyujtá át a férfinak, miközben mosolygó ajkai azt mondták:

— Én e virágnak adom át a szót; s e virág azt mondja, míg az élet mosolylyal környez, addig ne keressük a hervadást.

László gépiesen vette át a virágot, de a következő pillanatban már kiegyenesedett. Szívében forogni kezdett valami: egy pillanat s gátot szakít az ár. — A szerencsétlenségére tekintete ismét találkozott Emilia bánatos tekintetével. Nem kereste már, mi lakik abban a tekintetben, észébe se jutott megkérdeni önmagától, miért könyörög, miért követi, miért vádolja Emilia, indulata egész valóját hatalmába kerítette. Ajkai remegtek, arca fehér volt, már szó tolt a nyelvére, mikor valaki megszólal a háta mögött.

— Titeket hiszen lehetne keresni — mondá Gyiróty gyanutalan félrevonva az erkély függönyét.

László meglepetve nézte az öregot. Pillanatra zavarba jött, de a következő perczen már az elfojtott haragtól tompa hangon szólt hozzá Zsófi utalva.

— Távolítsa el uram, ezt az asszonyt!

Gyiróty nem tudta, ébren van-e, vagy álmodik. Gondolat nélkül meredt vejére, ki egészen kikelve magából, úgy állott előtte mint egy haragvó félisten.

— De... de... mi történt? — hebegé végre a szép asszony férje.

— Távolítsa el, uram, ez asszonyt — mondá Bogáth másodszor is parancsoló hangon.

— De az ég szerelmére!

— Én követelem! érti uram? én parancsolom — hangzott meg újra László szava.

Gyirótné szoborként állott e jelenet alatt. Egyetlen vonás se rándult meg az arcán. Összefont karjaival inkább egy cirikus-hősnőhöz hasonlított, — ha szabad e képpel élnünk, — ki fölemelt fővel néz végig a közönségen, miután legnagyobb bravourján tul esett. Úgy látszik, ő sokalta meg először e jelenetet, mert oda lépett férjéhez, belefonta karját s azt mondta:

— Menjünk.

Megindult. Férje ingatag léptekkel követte. Gyermek volt, kit anyja visz, hová akarja.

Utközben találkoztak Emiliával, ki e magányos jelenetnek rettegő, néma tanuja volt. El akart lopózni előlük, de Zsófi észrevette. Eleresztette férje karját, néhány lépéssel elérte és suttogva mondta fiúiba.

— Ezt akartam: meggyőztelek férjed szerelméről.

S azután nem várva választ, ismét Gyirótyhoz szegődött. A vendégeket az öreg Bogáta mulattatta a szomszéd teremben. Emilián, a szerelmét féltő Emilián kívül egy tanu se volt jelen. A kiutasított vendégek észrevétlen távoztak.

Bogátné meghasonlott kedélylyel nézett utánuk.

Fájt neki, hogy férje ennyire elragadtatta

magát. Önmaga kétszeresen érezte a vihart, mely szegény atyja szívében dulhatott e pillanatban. Mit vétett ő, hogy neki kell lakolnia?

És Zsófi? Azt mondta, azt sugta neki, meggyőzte férje szerelméről. Tehát ez a nő nem hódítani jött? Nem versenytársa akart lenni neki, csak meg akarta önmagát alázni, hogy a szerencsétlen asszony boldogságát föl-építse? Ki feleljen ezekre a kérdésekre?

Emilia nem tudott.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

Kath. nagygyűlés.

Salzburg, szept. 1. (Saját tud. táv.) Itt tegnap nyitották meg az összes osztrák katolikusok nagygyűlését. Elnök Clary-Aldringen Károly herceg lett. A kormány nevében Thun gróf helytartó utalt az egyház fontos szerepére s üdvözli a katolikusokat. Számos püspökön kívül jelen volt Taliani ap. nunczius, Gruscha és Schönborn hibornokok; Ledebur miniszter. Gróf Zichy válaszolt. Eszterházy és Zichy grófok üdvözlő táviratokat küldtek a pápához és királyhoz hódolatul.

Kanzel-§ a főrendiházban.

Budapest, szeptember 1. (Saját tud. táv.) A főrendiház közjogi és törvénykezési bizottsága ma a kuriai bíraskodásról szóló törvényjavaslatot tárgyalta általános vitában. Az ülésen számosan résztvettek. A javaslatot általánosságban elfogadták. A részletknél Prónay után Zichy Nándor törlési indítványt nyújtott be; Steiner székesfehérvári püspök és Szapáry István támogatták az indítványt, de a többség elvetette azt. Erre Zichy és Steiner eltávoztak.

Kasits rehabilitációja.

Budapest, szept. 1. (Saj. tud. táv.) A báró Fejérváry, honvédelmi miniszter ellen intézett kiméltetlen támadásai által híressé vált Kasits Péter ma ismét tényleges miniszteri tanácsos a honvédelmi miniszteriumban. Ő bár báró Fejérváryt hazaárulónak nevezte, ez meg őt meghibbant elméjének jelentette ki, most visszatér régi helyére, melyet kényszer nyugdíjaztatása után elhagyott.

Budapest, szept. 1. (Saj. tudósítók táv.) Általános feltűnést kelt, hogy Kasitsot, báró Fejérváry honvédelmi miniszter felhívatta avégből, hogy szeptember elsején miniszteriumban állását elfoglalja s eddigi négy osztályát átvegye.

Budapest, szept. 1. (Saj. tudósítók táv.) Kasits ma reggel a honvédelmi miniszteriumban tényleg átvette hivatalának vezetését.

Teljes ülés a kurián és a táblán.

Budapest, szept. 1. (Saját tud. távirata.) Az új igazságügyi palotában ma volt a kuria és a tábla első teljes ülése. A kurián Szabó Miklós, a táblán Vértesy Sándor elnökle alatt. A kuria ülésén Szabó Miklós kuriai elnök beszédében felemlítette, hogy az igazságügyi palotát Ő Felsége már a jövő hónapban fogja felavatni, mégis be kellett vonulniok, mert a szükség úgy parancsolta. Reméli, hogy a régi épületből magukkal hozták buzgalmukat s üdvözli a bírót.

A táblán Vértesy Sándor elnök a viszontlátás melegével üdvözölte a bírót. Referált az ügydarabokról s a nyugalomba vonult bíróról.

Sorsolás.

Budapest, szept. 1. (Saját tud. távirata.) Az egyházi emlékei nyeresemény-kölcsön sorsjegyek huszonharmadik húzása ma délelőtt ment végbe a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban *Szmrecsányi* Miklós miniszteri osztálytanácsos elnökle alatt. Mindenekelőtt a törlesztéses húzásban 28 sorozatszámot húztak ki, melyeknek 2800 nyerő számai két hó mulva 6 frtjával fognak beváltatni. E sorozatszámok a következők: 79, 313, 395, 456, 533, 1231, 1611, 1616, 1841, 2030, 2040, 3267, 3683, 3785, 4587, 4700, 4999, 5010, 5620, 5723, 5909, 6500, 6605, 6737, 7212, 7169, 7455 és 7538. A nyereseményhúzásban a következők nyertek: 10,000 frtot (főnyeresemény): 4334—53. 1000 frtot: 5101—68. 500—500 frtot: 229—87, 2286—53 és 5403—41. 100—100 frtot: 901—26, 2159—62, 3070—87, 3216—35, 4358—97, 4563—44, 5856—84, 6337—14, 6481—28, 7182—55, 7217—83, 7789—02 és 7856—60. 50—50 frtot: 352—05, 693—22, 823—64, 1267—74, 1336—70, 1401—35, 1520—10, 1972—99, 2313—19, 2386—59, 2503—83, 3016—20, 3248—30, 3482—73, 3612—83, 4144—08, 4220—11, 4234—40, 4256—06, 4605—48, 5277—03, 5585—99, 6197—24, 6781—55 és 7850—80. 25—25 frtot: 4—86, 65—23, 116—100, 195—61, 311—68, 455—44, 523—53, 526—70, 572—76, 691—05, 737—18, 869—22, 1033—26, 1165—73, 1366—100, 1434—20, 1848—40, 2679—55, 2739—64, 3015—100, 3373—90, 3451—19, 3506—19, 3857—67, 3973—18, 4061—76, 4411—17, 4422—28, 4636—80, 4868—09, 5052—45, 5059—90, 5307—01, 5311—74, 5571—19, 6032—97, 6053—27, 6173—73, 6334—25, 6473—94, 6579—72, 6717—97, 6905—03, 7126—67, 7202—05, 7521—53, 7605—85, 7609—31, 7705—15 és 7761—87.

KÖZGAZDASÁG.

A sertészárlatot feloldották.

Megemlékeztünk már arról, hogy két évi zárlat után végre kilátás van rá, miszerint Nagyvárad felszabadul a sertésvész miatt elrendelt zár alól s ismét szabad lesz a város sertésforgalma.

Nagyváradot nem lehet az ország azon néhány városához hasonlítani, a melyeknek egyik legnagyobb forgalmat a sertéskereskedelem képezi; de ha mérlegeljük azon veszteségeket, a melyeket Nagyvárad a sertészárlat által szenvedett, csak örülni lehet a zárlat feloldásán.

A sertés vásárok betiltása által a városi pénztár tavaly és ez évben mintegy 30 ezer forintot veszített; ha ehhez hozzávesszük a közönség közvetlen és közvetett károsodást, a veszteség többszörös összegét találjuk.

Különösen a szegényebb osztályt érinti érzékenyen a sertésvész, mert rendszerint téli szükségletét már kora tavasszal szerzi be s minden nagyobb kiadás nélkül hízlatja a téli háztartásának egyik fontosabb részét képező sertéseket. Most, a tél küszöbén nem lesz abban a helyzetben, hogy nagyobb összeget adjon ki sertéseikért; annál is inkább, mert kilátás van rá, miszerint a sertésvásár megnyitával igen magasra rug föl a sertések ára.

Nagyváradon ez évi július 28-ika óta sem sertés megbetegedés, sem elhullás nem fordult elő s így a kikötött várakozási idő eltelve, a hatóság megtette a szükséges lépéseket a zárlat feloldására nézve.

Csányi Imre kerületi állami állatorvos és Papoleczy Ferencz rendőr alkaptány megtartották a szemlélet azokon a helyeken, a hol a város területén a sertésvész előfordult. Úgy a Schenker-tanyán, mint a többi udvarokban a sertés szállásokat teljes rendben, kitisztítva, fertőtlenítve találták; a sertés-állomány

kifogástalan egészséges. Ezek alapján a kerületi állami állatorvos a zárlat feloldását javasolja.

A zárlatot a hatóság tegnap fel is oldotta; mivel azonban a sertésvásárokat a miniszter külön rendelettel tiltotta be, a tanács sürgős felterjesztést intézett a földmívelési miniszterhez s abban hivatkozva a zárlat feloldására s a kerületi áll. állatorvos oéleményére, a szeptember hó 11-iki sertésvásár megtartásának engedélyezését s általában a sertésvásárok betiltásának visszavonását kéri.

A sertésvész különben az egész megyében szünőfélben van s különösen a Nagyvárad körüli községeket már feloldották a zárlat alól.

Allatforgalmi korlátozások megszüntetése. A rendőrkapitányi hivatal/hirdetményben tudatja, hogy a sertéseknek és vágómarháknak Magyarországból Svájcba szállítása, engedély kikérése nélkül, megvan engedve.

Terménytőzsde.

Budapest, szeptember 1.

B u z a tavaszra, bácskai	6.87
» tavaszra, északi	6.88
» szeptember-októberre, bácskai	7.24
» szept.-okt.-re északi	7.25
R o z s tavaszra bácskai	6.23
Rozs tavaszra, északi	6.25
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	3.88
» jun.-jul.-ra, északi	3.90
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.90
» aug.-szept.re, északi	11.—

Bécs, szeptember 1.

B u z a tiszai	7.50—7.80
» bñnsági	7.15—7.70
» bácskai	7.15—7.55
» szokványáru őszre	7.19—7.25
B u z a szokványáru tavaszra	7.55—7.57
R o z s tiszavidéki	6.80—6.90
» szokványáru tavaszra	0.00—0.00
» szokványáru tavaszra	0.00—0.00
T e n g e r i magyar	6.25—7.75
Z a b, magyar kereskedelmi	0.00—0.00

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. szept. 1.

Magyar aranyjáradék 4%	122.—
Magyar koronajáradék	99.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	101.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresemény sorsjegy-kölcsön	153.75
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	139.—
Osztrák járadék papirban	101.75
Osztrák járadék ezüstben	101.75
Osztrák járadék aranyban	123.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	95.30
Osztrák magyar bankrészvény	962.—
Magyar hitelbank részvény	400.50
Osztrák hitelintézeti részvény	872.90
Osztrák-magyar államvasuti részvény	366.50
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.48
Német birodalmi márka	58.60
London vista	119.55
Páris vista	47.45
20 márkás arany	11.71

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szerdán, 1896. szeptember 2-án,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével

Este 7 órakor rendes helyárrakkal:

S Z É P H E L É N A.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap, csütörtökön 1896. szeptember hó 3-án,

U R I E L A C O S T A.

(A bölcsész szerelme.)

Szomorujáték 5 felvonásban.

Előkészületen:

L E A R K I R Á L Y.

Tragédia 5 felvonásban.

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

— EGYHAZI NYOMTATVANYOK. —

Szent László-könyvnyomda részvénytársaság

Telefon összeköttetés.

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. sz.

Telefon összeköttetés.

A nagyérdemű közönség, szives tudomására hozzuk, hogy **könyvnyomdánk** mellé

PAPIRRAKTÁRT

rendeztünk be ahol *bármily mennyiségben* mindennemű

IRODASZEREK

beszerezhetők.

Raktáron tartunk: Mindenféle *irodai papirokat, levélborítékokat, koczkás és sima üzleti levélpapirokat, csinos és különféle dobozokban levélpapirokat, csomagoló papirokat, csipkézett színes papirokat, rajzpapirokat iskolák és (Wathman-féle) mérnökök részére fénnyezett (pauza) vásznat Csinos névjegyek nagy választékban, bálimeghívók, tánczrendek, eljegyzési, menu-kártyák, gyászjelentések, továbbá iskolák részére irkák, gyakorlat-füzetek, rajztömbök, noteszek, imakönyvekbe szent-képe stb stb.*

Kitünő minőségű

alluminium-, aczél- és bronz-tollakat.

Tollszárazakat.

Itatóspapírt és porzót.

I r o n t.

Tentát és tentatartót.

Ez alkalommal van szerencsénk tisztelettel felhívni a nagyérdemű közönség figyelmét kitünően felszerelt

KÖNYVNYOMDÁNKRA,

ahol mindennemű nyomtatványok: u. m. hirlapok, művek, oklevelek, részvények, sorsjegyek, továbbá takarékpénztári, ügyvédi, közjegyzői és kereskedői nyomtatványok olcsón és pontosan elkészítettnek. Színes kivitelben üzletikártyák, számlák és körlevelek.

Kivánatra mintákkal és árjegyzékkel (vidékre is bérmentve) szolgálunk.

Levélpapíros dobozokban 30 krtól 1 firt 50 krig.